

наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 43 (1402) 24 КАСТРЫЧНІКА 2018 г.

Урад рыхтуе першы кодэкс законаў на дзвюх мовах

Міністр адукацыі Беларусі Iгар Карпенка выказаў спадзея, што неўзабаве на разгляд Палаты прадстаўнікоў будзе пададзены праект Кодэксу законаў аб адукацыі.

- Міністэрства не з'яўляецца суб'ектам, які мае права самастойна ўносіць законапраекты ў Палату прадстаўнікоў. Гэта прэрагатыва Савета Міністраў. Адтоль нам ужо чатыры разы вярталі праект Кодэксу з рознымі заўвагамі. Але я спадзяюся, што на цяперашнюю сесію дакумент усё ж трапіць, - сказаў Карпенка.

Праект Кодэксу аб адукацыі падрыхтаваны як рабочы дакумент толькі на расейскай мове. Аднак міністр Кар-

пенка некалькі разоў заяўляў, што канчатковы варыянт Кодэксу будзе перададзены для разгляду дэпутатам на дзвюх мовах: беларускай і расейскай.

Калі так атрымаеца і дэпутаты яго ўхваліць, то, паводле старшыні ТБМ дэпутата Алена Анейсім, гэта будзе першы кодэкс, які Палата прадстаўнікоў за ўесь час свайго існавання прыме на дзвюх мовах.

20 кастрычніка беларускія хрысціянскія дэмакраты паведамілі, што сумесна з Алена Анейсім ініцыююць прыняцце новага Закона аб адукацыі. Адно з найважнейшых палажэнняў законапра-

екту - рэальнае раўнапраёне беларускай і расейскай мовай у сферы адукацыі.

Альтэрнатыўны законапраект, на думку старшыні Таварыства беларускай мовы Алена Анейсім, можа паскорыць прыняцце Кодэксу аб адукацыі.

- Инфармацыя пра тое, што грамадскасць рыхтуе свой законапраект, на мой погляд, можа падварушыць чыноўнікаў. Не выключаю, што яны за тыдзень усё даробяць. Тут жа галоўнае, каб яно было на карысць, а не ў піку. Не пра суперніцтва ідзе гаворка, а пра якасць і пра справу, - сказала спадарыня Анейсім.

Уладзімір Глод.
Радыё Свабода.

Гарадзея адказвае Скідзелю

Пасля выпуску Скідзельскім цукровым заводам вельмі папулярнай маркі "Цудоўная цукерня" з беларускамоўным афармленнем упакоўкі пазіцыі іншых заводаў на рынку Беларусі пахіснуліся, што не магло не хваляваць вытворцаў.

На сітуацыю адзягаваў гарадзейскі завод маркай "Літвінскі цукар". Упакоўка аформлена з нацыянальным каларытам. З абеддвух шырокіх бакоў пачка называ аформлена па-беларуску. Тэхналагічны

ISSN 2073-7033

надпісы на адным вузкім баку выкананы па-беларуску, на другім - па-расейску.

Бось годныя адказы цукровых заводаў на спрэчкі і аднекванні чыноўнікуі пра немагчымасць адначасовага

ўжывання на ўпакоўках абеддвюх дзяржаўных мов. Ну, і вельмі важна, што мова становіцца фактарам эканамічным. Напісалі па-беларуску - купляюць лепш.

Nash kar.

90 гадоў з дня нараджэння Адама Супруна

**Адам Яўгенавіч СУ-
ПРУН** (24 кастрычніка 1928,
Палтава - 18 жніўня 1999 года)

- савецкі і беларускі лінгвіст,
славіст, доктар філалагічных
навук (1966), доктар педагогіч-
ных навук (1981), прафесар,
загадчык кафедры тэарэтыч-
нага і славянскага мовазнаўства
Беларускага дзяржаўнага ўні-
версітэта, заслужаны дзеяч на-
вукі БССР (1990).

Нарадзіўся ў настаў-
ніцкай сям'і. Пасля вайны сям'я
пераехала ў Кіргізію, у горад
Фрунзе. А. Я. Супран вучыўся
у Кіргізскім універсітэце, які
скончыў у 1952 г. У 1955 г. у
Маскоўскім дзяржаўным уні-
версітэце імя М.В. Ламаносава
абараніў кандыдацкую дысер-
тацию "Словы з каранямі лі-
чэбнікаў у сучаснай рускай лі-
таратурнай мове". Лічэбнікі
сталі адной з ключавых тэм у
творчасці навукоўца: у 1961 г.
ён напісаў кнігу "Стараславян-
скія лічэбнікі", а ў 1966 г. у
Ленінградскім універсітэце
абараніў доктарскую дысер-
тацию "Славянскія лічэбнікі.
Станавленне лічэбнікаў як ча-
сціны мовы". Аднайменная
кніга дагэтуль застаецца ў славі-
стыцы неперасягненым дыя-
хронічным даследаваннем пра
личэбнікі.

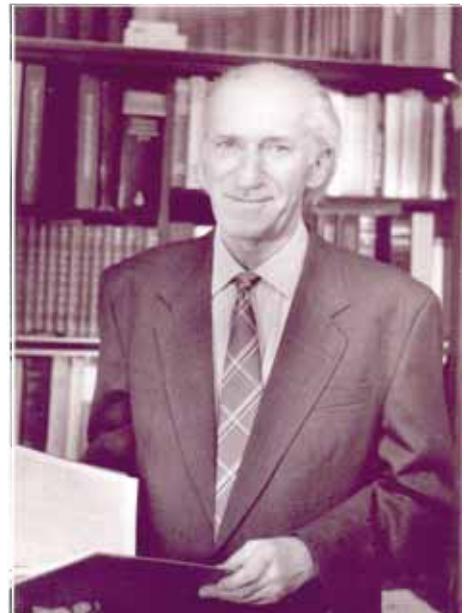
У tym жа 1966 г. наву-
ковец пераехаў у Беларусь у
горад Менск і ў Беларускім
дзяржаўным універсітэце арганізаў
і ўзначаліў кафедру агульнага і славянскага мовазнаўства, на якой пра працаўваў усё жыццё - больш 30 гадоў.
А. Е. Супран быў ініцыятарам
стварэння ў Беларусі ўнівер-
сітэцкай славістыкі: на філа-
гічным факультэце БДУ вы-
кладаючы ўсе славянскія мовы,
з 1993 г. адкрыта спецыяль-
насць і аддзяленне "Славянская

філалогія".

Другую доктарскую ды-
сертацыю "Лінг-
вадыдактычныя
проблемы зместу
навучання рус-
кай мове ў белару-
сской школе"
(на атрыманне
навуковой сту-
пені доктара пе-
дагагічных навук)
Адам Яўгенавіч
абараніў у Мен-
ску ў 1981 г.

Професар
Супран чытаў
лекцыі і выступаў
з дакладамі ва
універсітэтах і
навуковых уста-
новах Аўстрыі,
Балгарыі, Венгрыі,
Даніі, Іспані-
ї, Люксембурга,
Польшчы, Славакі-
ї, Славенії, ЗША,
Фінляндыйі, Харватыі,
Чехіі, у
краінах СНД. Пачынальна з
1958 годам ён - удзельнік між-
народных з'ездоў славістікі
(таксама чалец Беларускага
камітэта славістікі), затым і кан-
грэсу МАПРЯЛ, лаўрэат між-
народнага медала МАПРЯЛ
імія А. С. Пушкіна (1991).

Навуковец вылучаўся
энцыклапедычнай шыратай
навуковых інтарэсаў. У славі-
стыцы ён застаецца прызнаным
аўтарытэтам у этнамалогії,
паблістыцы, лексікалізії і лек-
січнай тыпалогіі славянскіх
моў, психолінгвістыцы, лінгва-
дидактыцы, лінгвістыцы тэк-
сту. Пад кіраўніцтвам А. Я.
Супруна быў створаны аса-
цыятыўныя слоўнікі беларус-
кай, украінскай, кіргізской,
латышскай моў, а таксама комп-
лекс з пяці частотных слоў-
нікаў розных стыляў беларус-
кай гаворкі. Застаючыся вяду-

чым славістам, ён шукаў матэ-
рыял для сваіх даследаванняў
у генеалагічна і тыпалагічна
розных мовах. Яго працы вы-
даваліся на ўсіх славянскіх,
кіргізскай, узбекскай, німец-
кай, дунганскай і японскай
мовах: А. Е. Супран з'яўляецца
аўтарам больш за 600 публіка-
ций, у тым ліку больш за 60
кніг і брашураў.

Адам Яўгенавіч Суп-
рун быў выбітым педагогам,
заснавальнікам навуковай шко-
лы: пад яго кіраўніцтвам аба-
ронена больш за 60 кандыдац-
так і 10 доктарскіх дысертацый.
Сярод кніг прафесара Супруна
нямала падручнікі і наву-
чальныя дапаможнікі для ся-
рэдняй і вышэйшай школы.

Дадатковую інфарма-
цию пра А. Е. Супруне можна
знейсці на сайце кафедры тэа-
рэтычнага і славянскага мовазнаўства
Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

Vikipeida.

Менскія ўлады дазволілі шэсце на Дзяды

28 кастрычніка (нядзеля) 2018 г. адбудзца мемарыяльныя шэсце і мітынг,
прысвечаныя Дню памяці продкаў Дзяды. Атрыманы дазвол Менгарвыканкамам і
аблвыканкамам.

Збор удзельнікаў а 11.30 калі Гадзінікавага завода (ст. метро "Парк
Чалискінцаў").

Пачатак шэсця а 12.00.

Шэсце пройдзе па пр. Незалежнасці – вул. Каліноўскага – вул. Гамарніка – вул.
Мірашнічэнкі.

15.00 – 17.00 – мемарыяльны мітынг на тэрыторыі Народнага мемарыялу ў
Курапатах. Мерапрыемства арганізувае Кансерватыўна-Хрысціянская Партыя – БНФ.

Беларускае Радыё Рацыя.

9 772 073 703003

Універсітэт імя Ніла Гілевіча ў беларускамоўнай школе

20 кастрычніка кіраўніцтва ТБМ і рэктарат Універсітэта імя Ніла Гілевіча завіталі ў Дзеражянскую школу ў Стайбшоўскім раёне. Мэтай гэтага мерапрыемства было пазнаёміцца з дзеянасцю школы з беларускай мовай навучання, а таксама ў межах профільнай арыентацыі распавесці пра дзеянасць прыватнай установы адукациі "Універсітэт імя Ніла Гілевіча" настаўнікам і вучням школы.

Дырэктар школы Шумчык Марыя Мар'янаўна праўляла кароткі агляд па школе, падчас якога можна было заўважыць, што гэта школа з'яўляецца эталонам установы адукациі з беларускай мовай навучання. Инфармацыйна афармленне зроблена цалкам на беларускай мове, як і выкладанне ўсіх прадметаў. Акрамя таго, заўважана, што педагогі шмат намаганняў надаюць таксама пазакласнай дзеянасці, пацверджаннем чаго з'яўляецца музей "Літаратурная Стайбшоўшчына", дзе вучні годна расказаў пра пісьменнікаў-землякоў, праспявалі цудоўныя аўтарскія беларускія песні, паказаў ўркуўкі са спектакля па творы Генрыха Далідовіча.

Падчас паседжання ў актавай зале школы старшыня ТБМ, дэпутат Алена Анісім, в.а. рэктара Алег Трусаў, пер-

шы прарэктар Уладзімір Колас, прарэктар па навучальнай і акадэмічнай працы Павел Церашковіч распавялі пра дзеянасць Універсітэта імя Ніла Гілевіча. У саіх выступах яны заклікалі ўвагу на адметнасці новастворанай установы адукациі, распавялі пра сваё бачанне выкладання ў сучаснай ВНУ. У прысутных выклікала

цікаўасць інфармацыя пра запланаваныя спецыяльнасці, а таксама падрыхтоўчыя курсы, навучанне на якіх ужо пачалося. Адбылася зацікаўленая размова, старшакласнікі задавалі шмат пытанняў. У якасці зваротнай сувязі вучні запоўнілі пропанаваныя анкеты.

*Наши кар.,
г. Стоўбцы.*

У інтэрнэт-просторы беларуская мова ўжываецца нароўні з італьянскай

Як пашыраецца сфера ўжывання беларускай мовы? Пра гэта, грунтуючыся на выніках незалежных даследчыкаў, распавядае акадэмік Нацыянальнай Акадэміі навук Аляксандар Лукашанец:

- Толькі тры і шэсць дзесяткаў працэнта моваў свету з'яўляюцца жывымі для Інтэрнэту. Усе астатнія для Інтэрнэту мёртвія. Дык вось, беларуская мова адносіцца якраз да групы моваў, што знаходзяцца ў адной групе з такімі еўрапейскімі мовамі як італьянская і іншыя. Беларуская мова

з'яўляецца рэальная запатрабаванай для прасунутай часткі нашага грамадства, часцей за ўсё яна выкарыстоўваецца ў сегментах, дзе выкарыстанне моў нікім не рэгулюецца. Па-шырэйне выкарыстання бела-

руской мовы ў апошнія дзесяцігоддзі адбываецца і ў канфесійнай сферы, прычым багаслужэнні вядуцца на сучаснай літаратурнай мове.

*Максім Каўняровіч,
Беларускае Раёўё Рацыя.*

На курсы ўкраінскай мовы ў Менску запісалася 80 чалавек

У пятніцу ў Менску пачаўся другі сезон курсаў украінскай мовы. Тры групы займаюцца ў двух памяшканнях:

18.00 - у Рэспубліканскім цэнтры нацыянальных культур (Чычэрна, 19) - група пачаткоўцаў;

18.00 - у Таварыстве беларускай мовы (Румянцева, 13) - група пачаткоўцаў;

19.30 - у Таварыстве беларускай мовы (Румянцева, 13) - група тых, хто працягвае вывучаць мову. Большаясць студэнтаў тут ходзіць другі год.

Пачаткоўцы пачалі з вывучэння літар і вітанняў, студэнты-другакурснікі - з практикаванняў па націску і вуснага задання ў малых групах: абміркоўвалі прафесіі і заробкі.

Цяпер на курсах троє выкладчыкаў: філолаг і журналист з Украіны Аксана Ціпліцька, беларускі філолаг-украініст з украінскімі каранямі Вольга Барысенка і Ягор Дзёбык, беларускі філолаг-укра-

ініст, які цяпер выкладае беларускую мову ў Луцку ва Усходне-еўрапейскім універсітэце імя Лесі Украінкі. Вольга і Ягор будуть чаргавацца.

Выкладчыкі працуяць на валанчёрскіх пачатках.

- Групы даскаткова вялікія, і людзі ўсё яшчэ запісваюцца, у наступную пятніцу далучацца і новыя студэнты. Такму, канешне, хацелася б падзяліць групы, - кажуць арганізатары.

- Але для гэтага трэба яшчэ адзін выкладчык. Мы яго актыўна шукаем.

Пачаткоўцы расказаў, што прывяло іх на курсы. Нехта мае ўкраінскія карані і хоча ведаць мову продкаў. У некага знаёмыя ва Украіне ("Калі мае ўкраінскія сябры вычуўчылі беларускую мову, мне стала сорамна, таму я сёння і прыйшоў", - падзяліўся студэнт-гістракавец). Каму-сыці ўкраінская патрэбная для работы. Большаясць, аднак, проста хоча адчуваць сябе ў сваёй талерцы, калі бывае ва Украіне: "Хачу размаўляць з украінцамі на іх мове".

На адкрыцці групы для пачаткоўцаў у Рэспубліканскім цэнтры нацыянальных культур ансамбль хору ўкраінскай песні "Крыніца" праспіваў "Ой зелене жіто зелене, хороші гости у мене". Ансамбль співае цудоўна, але украінская музыка зараз перажывае такі росквіт, што на афіцыйных мерапрыемствах з поўным правам можа гучыць і "Акіян Эльзы", і песні гурта "KAZKA". Яны слухаліся б не менш чароўна, але прэзентавалі б Украіну больш сучасна.

Паўліна Купрыс.

*Курсы скончыліся а 21-й. Дзяжурных у ТБМ-е ўжо не было.
Праводзіць студэнтаў і зачыніць офіс прыйшла старшыня ТБМ і дэпутатка Палаты прадстаўнікоў Алена Анісім*

1. **Абліак** (Таццяна) - семантычны вытвор ад апелятыва *абліак* 'шорк. *абліак* 'таўсташчок' (Бір.), ст.-рус. *облякъ* 'мужынскае адзенне' (Ср.).

2. **Абручнік** (Алег) - семантычны вытвор ад апелятыва (ст.-бел.) *обручник* 'жаніх' (ПГССЛ).

3. **Адасік** (Ігар) - вытвор з суфіксам *-ік* ад антрапоніма *Адась* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Адась-ік* - *Адасік*. ФП: *Адам* (ст.-яўр. 'чалавек', 'узяты з замлі') - *Адам* (1528 г.) - *Адась* (народны экспрэсійны варыант) - *Адась* (празванне, потым прозвішча) - *Адасік*.

4. **Алеферэнка** (Валерый) - другасная форма ад *Аліферэнка* - вытвор з суфіксам *-энка* ад антрапоніма *Аліфер* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Аліфер-энка*. ФП: *Аліфер* (імя <грэц. 'свабодны,вольны') - *Оліфер* (1528) - *Аліфер* (імя, потым прозвішча) - *Аліферэнка*.

5. **Альховік** (Алег) - семантычны вытвор ад апелятыва *альховік* 'грыб, што расце ў альховым лесе'; жыхар мясцовасці паблізу *Альхі* (лесу).

6. **Альшэўскі** (Алег) - вытвор з суфіксам *-ски/-эўскі* (-*эўскі*) ад тапоніма *Альшэўка/-Альха* і значэннем 'нараджэнец, жыхар названай мясцовасці, паселіща': *Альшэў(ка)-скі*, *Альх-еўскі* - *Альш(x)/и)эўскі*.

7. **Амілюсік** (Алена) - вытвор з суфіксам *-ік* ад антрапоніма *Амілюс* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Амілюс-ік*. ФП: *Емельян, Еміліян*, імя <грэц. *andreios* 'мужын, храбры, адважны' - *Андрэй* (1211 г.) - *Андрась* (народны экспрэс. варыант, празванне, потым прозвішча) - *Амілюсік*.

8. **Андрасюк** (Барыс) - вытвор з суфіксам *-юк* ад антрапоніма *Андрась* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Андрас-юк*. ФП: *Андрэй* (імя <грэц. *andreios* 'мужын, храбры, адважны') - *Андрэй* (1211 г.) - *Андрась* (народны экспрэс. варыант, празванне, потым прозвішча) - *Андрасюк*.

9. **Андрушкевіч** (Таццяна) - вытвор з акцэнтаваным суфіксам бацькаймення *-евіч* ад антрапоніма *Андрушка* і значэннем 'нашчадак (дачка) названай асобы': *Андрушк-евіч* (*Андрушкевіч*). ФП: *Андрэй* (імя <грэц. 'мужын, храбры, адважны') - *Андрушко* ((1528 г.) празванне, потым прозвішча) - *Андрушкевіч*.

10. **Андряянаў** (Уладзімір) - форма прыметніка з прыналежными суфіксам *-аў* ад антрапоніма *Андряян* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Андряян-аў*. Утваральнае слова ад імя *Андряян* <грэц. 'Андрэёў' <Андрэй 'мужын, храбры, адважны'.

11. **Анісавец** (Дзмітрый) - вытвор з суфіксам *-ец* ад тапоніма *Анісава* і значэннем 'нараджэнец названага паселіща': *Анісав-ец*. Або ад антрапоніма *Анісаў* з суфіксам

12. **Антонік** (Мікалай) - вытвор з суфіксам *-ік* ад антрапоніма *Антоні* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Антонік*. Як і *Данілік, Адамік*. ФП: *Антоній* (лац. 'які пераўзыходзіць', грэц. 'атрыманы ўзамен') - *Антон* (1566 г., празванне, потым прозвішча) - *Антонік*.

13. **Анучын** (Дзмітрый) - форма прыметніка з прыналежными суфіксам *-ын* ад антрапоніма *Ануча* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Анучын*. Утваральнае слова ад апелятыва *ануча* 'кавалак якой-н. тканіны (звычайна старой)'; 'парванае, паношанае, старое адзенне' (разм.); 'кавалак тканіны для абгортвання ног'; 'перан.'бязволъны, бесхарактарны чалавек'.

14. **Апалькаў** (Андрэй) - вытвор з прыналежными суфіксам *-аў* ад

Прозвішчы Беларусі

Новая серыя. Частка III

Павел Сяцюко

25. **Бабічава** (Анжэла) - форма прыметніка з прыналежными суфіксам *-ав-а* ад антрапоніма *Бабіч* і значэннем 'нашчадак (дачка) названай асобы': *Бабіч-ава*. ФП: *бабіч* (рэг.) 'дзіця, якое нарадзілася ў бабкі-павітухі ці ў старой жанчыны' - *Бабіч* (мянушка, пазней прозвішча) - *Бабічава*.

26. **Багдзяй** (Васіль) - варыянт імя *Багдан* (<слав. 'Богам дацене' <грэц. *Feadoseij*) набыў ролю прозвішча.

27. **Бадылевіч** (Арсень) - вытвор з акцэнтаваным суфіксам *-евіч* ад антрапоніма *Бадыль* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Бадыль-евіч*. ФП: *бадыль* ('звычайна сухое сцяблю аднагадовай расліны') - *Бадыль* (мянушка, потым прозвішча) - *Бадылевіч*.

28. **Балай** (Андрэй) - семантычны вытвор ад апелятыва *балай* (тат. *бала*'дзіця' і '-ай' памяш. суфікс, хлеб з жытнай муки'; *аржаны* (жытні) - *аржан-ік* ('аржаны хлеб')) - *Аржанік*.

29. **Балахонаў** (Ігар) - форма прыметніка з прыналежными суфіксам *-аў* ад антрапоніма *Балахон* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Балахон-аў*. Утваральнае слова - семантычны вытвор ад апелятыва *балахон* 'халат шырокага крою, які раней насілі сяляне, а таксама наўгол шырокая бясформенная вопратка'. ФП: *балахон* ('вопратка') - *Балахон* (прозвішча) - *Балахонаў*.

30. **Баранкова** (Алена) - вытвор з акцэнтаваным прыналежными суфіксам *-аў* ад антрапоніма *Баранок* і значэннем 'нашчадак (дачка) названай асобы': *Баранок-аў*. Утваральнае слова ад апелятыва *баран* 'той, хто вырабляе бочки; бондар'. ФП: *бочка* ('пасудзіна') - *бачар* ('той, хто вырабляе гэты посуд') - *Бачар* (прозвішча) - *Баранок* (мянушка, потым прозвішча) - *Баранкова*.

31. **Бардовіч** (Анатоль) - вытвор з акцэнтаваным суфіксам бацькаймення *-евіч* ад антрапоніма *Барда* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Бард-евіч*. ФП: *барда* (укр. *барда* 'акраец хлеба'; 'сякера асобай формы' (Грынч.)) - *Барда* (мянушка, пазней прозвішча) - *Бардовіч*.

32. **Бародзька** (Ігар) - вытвор з фармантам *-ка* ад антрапоніма *Барада* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Барод-ка* (форма з літарай *ь*" (мяккі знак) для адмежавання ад апелятыва *бародка* (памяш.-ласк. да *барада*)) - *Бародзька*.

33. **Барскі** (Аляксандар) - вытвор з прэстыжным суфіксам *-скі* ад антрапоніма *Барс* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Барс-скі*. Утваральнае слова - семантычны вытвор ад апелятыва *барс* 'буіная драпежная жывёліна сямейства кашэчых з плямістай поўсцю'.

34. **Басаў** (Ізраіль) - форма прыналежнага прыметніка з суфіксам *-аў* ад антрапоніма *Бас* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Бас-аў*. Утваральнае слова ад апелятыва *бас*, які мае некалькі значэнняў: 1) самы нізкі мужынскі голас; 2) спявак з таім голасам; 3) агульная назва музичных інструментau нізкага рэгістра; 4) струны або клавіши музичных інструментau нізкага рэгістра.

35. **Басенка** (Аляксандар) - форма прыметніка з прыналежными суфіксам *-енка* ад антрапоніма *Басіч* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Бас-енка*. ФП: *бас* ('самы нізкі мужынскі голас', 'спявак з такім голасам', 'музычны інструмент нізкага рэгістра', 'струны або клавіши музичных інструментau нізкага рэгістра').

(з устаўным *"а"* для ўнікання формы *баруля* (<бароца)).

36. **Бразоўскі** (Андрэй) - вытвор з суфіксам *-оўскі* ад антрапоніма *Броза* з значэннем 'нашчадак названай асобы': *Браз-оўскі* - *Бразоўскі*. Або ад тапоніма *Брозы* з значэннем 'нараджэнец, жыхар названага паселішча': *Браз-оўскі* - *Бразоўскі*. ФП: *броза* ('броза') - *Brzozowski* - *Бразоўскі*. Або непасрэдна ад прыметнікавы формы: *Бразоўскі* (апелятыў) - *Бразоўскі* (прозвішча) (шляхам антрапанізацыі). Або паланізаваны варыянт *Беразоўскі*.

37. **Броўка** (Пятрусь) - семантычны вытвор ад апелятыва *броўка* 'край абочыны, кювета на дарогах і пад.' або *броўка* 'памяш.-ласк. (з суфіксам *-ка*) форма ад *брыво* 'дугападобная палоска валасоў над вокаў'.

38. **Басянкоў** (Анатоль) - форма прыметніка з прыналежными суфіксам *-оў* ад антрапоніма *Басянок* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Басянок-оў*. ФП: *бас* ('самы нізкі мужынскі голас', 'спявак з такім голасам', 'музычны інструмент нізкага рэгістра і пад.') - *Бас* (мянушка, пазней прозвішча) - *Басянка*.

39. **Баталаў** (Фёдар) - форма прыметніка з прыналежными суфіксам *-аў* ад антрапоніма *Батал* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Батал-аў*. Утваральнае слова ад апелятыва *баталы* (рус. 'вялікі боты', 'нязграбны аbutak' (СРНГ)).

40. **Баханькоў** (Арцём) - форма прыметніка з прыналежными суфіксам *-аў* ад антрапоніма *Баханка* (*Баханька*) і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Баханьк-оў*. Утваральнае слова ад апелятыва *баханка* 'адна штука печанага хлеба; булка, бохан'.

41. **Бачарнікаў** (Сяргей) - форма прыметніка з прыналежными суфіксам *-аў* ад антрапоніма *Бачарнік* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Бачарнік-аў*. Утваральнае слова ад апелятыва *бачарнік* 'той, хто вырабляе бочки; бондар'. ФП: *бочка* ('пасудзіна') - *бачар* ('той, хто вырабляе гэты посуд') - *Бачар* (прозвішча) - *Бачарнік* ('бондар') - *Бачарнікаў*.

42. **Бедка** (Іван) - семантычны вытвор ад апелятыва *бедка* 'той, хто бядуе' - *жыве ў нястачы, гаруе* ('бядун'). Або памяш.-ад *бяд*.

43. **Беляш** (Ігнат) - вытвор з акцэнтаваным суфіксам бацькаймення *-евіч* ад антрапоніма *Беляш* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Беляш-евіч*. Утваральнае слова ад апелятыва *белаши* (укр. *білаш* 'белы хлеб' (Грынч.)).

44. **Белявец** (Вадзім) - вытвор з суфіксам *-ец* ад антрапоніма *Белявы* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Белявец-ец*. Утваральнае слова ад апелятыва *белявец* ('не зусім белы; белаваты', 'са светлымі валасамі') - *Белявы* (мянушка, пазней прозвішча) - *Белявец*.

45. **Біруля** (Наталля) - семантычны вытвор ад апелятыва *біруля* (рус. *біруля* 'дудка', 'дробныя цацкі', 'упрыгажэнні' (Даль)).

46. **Бораўля** (Аляксандар) - вытвор з суфіксам *-уля* (-*аўля*) ад антрапоніма *Бора</*

Прайшлі чарговыя заняткі "Гісторычнай школы"

16 кастрычніка, працьла лекцыя і прагляды дакументальных гісторычных стужак у "Гісторычнай школе" на чале з Алегам Трусавым, археолагам, гісторыкам беларускай архітэктуры, канцыдатам гісторычных навук. Тэма сустэрэчы "Спадчына Радзівілаў: Мір і Нясвіж", на якой былі паказаныя стужкі гісторыка і доктара гісторычных навук Алеся Крауцвіча

Наши кар.

Слонімцы слухалі пра гісторыю, культуру і літаратуру

Сябры Слонімскага грамадскага аб'яднання ўстойлівага развіція "Міноло" запрасілі да сябе слонімскага краязнана, гісторыку і літаратара, намесніка старшыні Слонімскай раённай арганізацыі ТБМ Сяргея Чыгрына, каб ён распавёў ім пра гісторыю горада над Шчарай, пра знакамітых людзей, пра славутыя помнікі на тэрыторыі раёна. Госі цагадзіўся, і такая сустэрэча адбылася. Присутныя з цікавасцю пазнаміліся з выступленнем Сяргея Чыгрына, які цікава распавёў пра свой край, пра тых факты і падзеі, пра якія яны ніколі не чулі. Падчас сустэрэчы вялася гутарка і пра ўшанаванне сваіх знакамітых землякоў, асабліва пісьменнікаў, тым больш, што ў верасні 2019 года ў Слоніме адбудзеца рэспубліканскае свята Дзень беларускага пісьменства і друку. Сябры грамадскага аб'яднання задалі госцю шмат пытанняў, асабліва па ахове помнікаў, у прыватнасці, па ахове палаца Пуслоўскіх у мікрараёне Альбяцін. Бо архітэктурны помнік першай паловы XIX стагоддзя, сапрауды, просіць дапамогі, асабліва каменныя львы перад палацам.

Беларускае Радыё Рацыя, Слонім.

Тысячы людзей наведалі выставу "Беларусь і Біблія"

Завершыў дзеянісць у нашай краіне ўнікальны міжнародны праект "Inspired Exhibited".

Падлікам за месяц выставу "Беларусь і Біблія" наведалі каля 20.000 чалавек. Яна выклікала гарачую зацікаўленасць. Па выходных днях на плошчыку да бібліятэкі прыбываў шматлікі экспкурсійны аўтобусы з Баранавічай, Віцебскім, Паставаў, Багушэўскім, Гомелем, Гародні.

Выставу наведала падчас чарговага візіту на Беларусь праўнучка Ігната Дамейкі з дачкой і ўнукамі - сеньёра Пас Дамейка. Каштоўныя экспанаты агледаў брытанскі філолог-славіст з Лондана Арнольд Мак-Мілін.

Творчыя асобы штодзённа знаёмліся з унікальнай

нашага часу.

Архімандрит Сяргей Акімаў, доктар багаслоўя, прафесар, рэктар Менскай духоўнай акадэміі падзяліўся сваімі думкамі пра наведванне выставы "Беларусь і Біблія":

- Міне захапляе ідэя, якая нарадзілася ў Нацыянальнай бібліятэцы і энтузіазм,

экспазіцыяй. Павел Татарнікаў і Канстанцін Вашчанка, Мікола Купава і Алеся Пушкін вывучаюць ілюстрацыі і гравюры старых выданняў, Навум Гальпяровіч і Яўген Гучок цікавіліся мовай і стылем кніг, Глеб Лабадзенка і Руся фатографаваліся з дзецьмі і младдзю, друкавалі аркушы першай старонкі "Псалтыра".

На выставе працавалі 70 валанцёраў. Глыбокія памыслы па змесце экспурсіі праводзілі гісторыкі Юрась Бачышча і Андрэй Унучак, служыцелі розных цэрквеў Алег, Багдан і Аляксандар, пастар Антоній Бокун. Вялікія скайтскія дружыны прыбываў з Гародні і Менска ў суправаджэнні старых.

Адбыліся навуковыя сталы па пытаннях сучасных перакладаў Бібліі. За апошні тыдзень з лекцыямі выступілі вядомыя гебраіст даследчыкі Юрась Бачышча і Аляксандар Сінілава і доктар сакральнай тэалогіі Ірына Дубянецкая.

Наведальнікі пранікліся галоўнай думкай арганізатораў выставы: незлічоныя неядомыя перапісчыкі Святога Пісьма са стагоддзяў пастодзялі яго змест, вялікія асветнікі і мецэнаты ўсіх народаў (серад якіх былі Ёган Гутэнберг, Францішак Скарона, Мікалай Радзівіл Чорны і Канстанцін Астрожскі, Уільям Ціндэлл і Майз Кавердэйл, Дзекуць-Малей і Янка Станкевіч) з самахварнасцю і рэзультатам друкавалі і распаўсюджвалі Пісанне, каб яно нязменным дайшло да

значэнне выставы!

Дзіцячыя ўражанні - самыя яркія, яны застаюцца на ўсё жыццё. Цікавасць, якая загараецца ў дзіцячым узросце, праходзіць праз усе гады. Калі ў кагосці на выставе запаліца агенчык любові да Святога Пісання як да кнігі, як да предмета, звязанага з гісторыяй і культурай, цікавасць гэта будзе развівацца, з'явіца жаданне зазірнуць углы, паглядзець, што там напісаны, чаму

этай кнізе надаецца так шматувагі.

Мы прыводзілі на выставу наших студэнтаў з Менскай духоўнай акадэміі. Я і іншыя выкладчыкі выкарystоўвалі любую магчымасць, каб прыесці сюды некалькі разоў.

паглядзець на экспанаты і натхніца! Выставка мяне кранула, уразіла і захапіла. Гэта не проста збор каштоўных прадметаў, якія можна разглядыць. Выставка жывая, яна суправадждалася вялікай колькасцю мерапрыемстваў, сустэреч з людзьмі. След, якія яна пакіне ў душах людзей, будзе працяглым і станоўчыя вынікі мы будзем адчуваць.

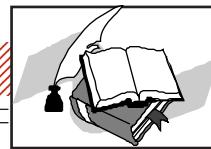
Бібліограф Любоў Іванаўна Даніленка падчас круглага стала задала пытанне, як далей вывучаць Кнігу ўсім, у каго абудзілася цяга да пазнання яе. Спадарыня Ірына Дубянецкая адказала: трэба чытаць Біблію з каментарамі айцоў Царквы і з сучаснымі каментарамі, і прымяняць Слова Божа ў сваім жыцці, у літаратурнай і навуковай творчасці. Спадар Алеся Суша нагадаў, што ў

Э. Дзвінская,

фота аўтара.

1. Архімандрит Сергій Акімаў;
2. Круглы стол "Беларусь і Біблія";
3. Сястра Алена, Джон Слайф і айцец Мікалай;
4. Алеся Суша, Скот Кэрал і маленькая чытачка;
5. Яўген Гучок.

Прэзентацыя новай кнігі Сяргея Навумчыка "Дзевяноста трэці"

У менскай сядзібе Парыту БНФ 17 кастрычніка прайшла прэзентацыя новай кнігі Сяргея Навумчыка "Дзевяноста трэці" з серыі "Бібліятэка Свабоды. ХХI стагоддзе", а таксама ранейшай кнігі "Дзевяноста другі".

Эпіграф кнігі - цытата з рамана "Дзевяноста трэці год" Віктора Гюго: "Усё было страшна, але ніхто не ведаў страху".

У зале прысутнічаў шэраг дэпутатаў Вярхоўнага Савета 12 склікання: Сяргей Антончык, Лявон Баршчэўскі, Анатоль Вярцінскі, Валянцін Голубеў, Лявон Дзейка, Пётра Садоўскі. Прыйшлі таксама палітыкі Тацяна Карапакевіч, Рыгор Кастусёў, Аляксей Янукевіч, Павел Севярынец, пра-ваабаронца Алесь Бяляцкі, мастер Аляксей Марачкін, літаратары Уладзімір Арлоў, Барыс Пятровіч, Сяргей Ваганаў, Сяргей Шапран.

Сяргей Навумчык заяўвіў, што праводзіцца прэзэнтацыя не адной кнігі, а цэлага цыклу з пяці кніг. Праўда, выходзілі яны ў іншай парадку: "Дзевяноста першы", "Дзевяноста чацвёрты", "Дзевяноста пяты" і "Дзевяноста другі".

- Кожны з іншых дэпутатаў напісаў бы інакш. Але мне зблішага ўдалося захаваць гісторычную канву, - перакананы аўтар. - Прывілей аўтара жанру "нон-фікшн", у адрозненіе ад аўтара мас-тацкіх твораў, - ён нічога не мусіць выдумляць.

Пачатак 1990-х гадоў у аўтара цыклу кніг атаясмліваеца з дзвюмі гісторычнымі постатыямі - Васілем Быкаўм і Зянанам Пазнянкам. Сяргей захаваў касету з выступам Васіля Быкава ў тагачасным Доме кіно, што быў тады ў Чырвоным касцёле, на паседжанні "Мартыралогу" ў 1988 годзе. Народны пісьменнік гаварыў там пра Курапаты, пра ахвяраў палітычных рэпресій.

Уладзімір Арлоў успамінаў, як 30 гадоў таму ў Доме кіно "тварылася новая гісторыя Беларусі, адбываўся пешы крок да незалежнасці" - ўтварэнне "Мартыралогу" і ўтварэнне аргкамітэту Беларускага народнага фронту. А праз некалькі дзён быў "Дзяды". На экране - фотадздымкі з

Сяргей Навумчык

тых першых "Дзядоў", бел-чырвона-белы сцяг.

- Гэта быў непаўторны дні. Як напісаў Васіль Быкаў у часопісе "Огонек", "намітынг ішло насыніцтва, а вяртаўся народ", - казаў Арлоў.

На думку Арлова, і 1988, і 1989, і 1990 гады вартыя асобных кніг, таму ён чакае ад Сяргея Навумчыка яшчэ як мінімум пяці.

Літаратар, публіцыст Сяргей Дубавец узгадаў "Майстроўню" - першую незалежнасць моладзея аб'яднанне, якое ўтварылася яшчэ ў 1980 годзе, і таксама "Дзяды" 1988 года.

- Варта нагадваць, што

шчасце ў тым, што 1990-я гады былі гадамі нацыянальнага адзінства. А гул з плошчы даходзіў у залу Вярхоўнага Савета. Было чуваць задавальненне людзей. Была суязь паміж людзьмі і суязь паміж палітыкамі, і яна вельмі шмат значыць, - казаў Голубеў.

Дэпутат ВС 12 склікання Лявон Баршчэўскі расказаў, што для яго 1993 год быў самым "шалёным" - апазіцыя ездзіла па краіне, даносіла да людзей свой пункт гледжання.

- Кантакт з людзьмі - гэта тое, чаго не могуць сабе дазволіць цяперашнія маладыя палітыкі, бо яны не могуць уладкавацца на працу, а ў нас

Лявон Баршчэўскі

менскія Дзяды 1988 года былі першай пратэставай акцыяй у Савецкім Саюзе, якую жорстка разгнялі вадамётамі, спецназам з дубінкамі. Ужо потым быў падзеі ў Прыбалтыцы, Тблісі, - казаў Дубавец.

Дэпутат Вярхоўнага Савета 12 склікання гісторык Валянцін Голубеў перакананы, што калі б не было БНФ, калі б не было таго ўздыму, як у канцы 1980-х - пачатку 1990-х, мы б не змаглі так хутка стварыць незалежную сувэрэнную дзяржаву - Беларусь.

На прэзентацыі таксама выступілі Вінцэнт Вячорка, Анатоль Вярцінскі, Сяргей Антончык, Вячаслаў Ракіцкі.

* * *

"Дзевяноста трэці" - 69-ы том "Бібліятэкі Свабоды" і пятая кніга хронікі новай беларускай дзяржавы-нацыі канца ХХ стагоддзя.

У ёй аднаўляеца ва ўсёй вастрыні барацьба ў парламенце за і супраць вайсковых саюзаў, за энергетычную незалежнасць і супраць уядзення презідэнцтва, гаворыцца пра здабыткі і паразы нацыянальнага адраджэння і дэмакратіі, пра галоўных дзеяных асобаў і драматычныя наступствы іх выбару для свабоды - 1993 год вачыма ўдзельніка, дэпутата Вярхоўнага Савету Беларусі (1990-1995).

Ina Studzinskaya,
Радыё Свабода.

Наведнікі прэзентацыі

У Менску пройдзе Мюнхенская канферэнцыя па бяспечы

У сустэречы асноўнай групы Мюнхенской канферэнцыі па бяспечы (МКБ), якая пройдзе 30 кастрычніка - 1 лістапада ў Менску, возмезде ўдзел Аляксандра Лукашэнка, паведамляючы арганізаторы на сайце канферэнцыі. "Пасяджэнне асноўнай групы МКБ арганізувае ў партнёрстве з урадам Беларусі і з'яўляецца нейтральнай платформай для абмену думкамі па палітычных пытаннях", - адзначаеца ў паведамленні. Плануецца, што ў мерапрыемстве таксама возьмуть удзел прэм'ер-міністр Балгарыі Бойка Барысаў, прэзідэнт Арменіі Армен Саркісян і прэм'ер-міністр Малдовы Павел Філіп. Удзельнікамі дыскусіі стануть міністры замежных спраў Македоніі, Манголіі, Польшчы і Славакіі, генеральні сакратар АБСЕ Томас Грэмінгер, камісар ЕС па перамохах аб добрауседзтве і пашырэнні Эманес Хан, генеральні сакратар НАТА па камунікацыях і бяспечы Арнд Фрэйхер Фрэйтаг фон Ларынгховен, выканаўчы сакратар Арганізацыі Дагавора аб ўсёадынмай забароне ядзерных выпрабаванняў Ласіна Зербо.

"Пасяджэнне асноўнай групы Мюнхенской канферэнцыі па бяспечы з'яўляецца нейтральнай платформай для

абмену думкамі па палітычных пытаннях. Мерапрыемства аўтадонувае выбітных, высокапастаўленых удзельнікаў з усіх бакоў у важны моманты, каб спрыцьці канструукціўнаму дыялогу і зрабіць ма-гчымы ўнісак у адраджэнне тупіковых перагаворных пра-цэсаў", - гаворыцца ў прэс-рэлізе. Асноўнымі тэмамі ста-нуць перспектывы менскага працэсу па ўрэгуляванні канфлікту на ўсходзе Украіны, будучыні адносін паміж Усходам і Захадам, заканчэнне тэрміну дзеяння пагаднення ў аўтары-німі ўзбраеннямі ў Еўрапейскіх тэрыторыях. Акрамя таго, будучы аўтарыўвашца рэгія-

нальныя канфлікты і ўстойлівасць эканомікі Усходняй Еў-ропы.

"Адносіны паміж У-ходам і Захадам - гэта страва, якую ўзаемнага даверу, чаго не існавала з часоў "халоднай вайны", таму Мюнхенская кан-ферэнцыя па бяспечы не вы-брала б лепшага месца для арганізацыі сустэречы сёлета. У Менска доўгая гісторыя як месца для міжнародных намаганняў па вырашэнні канфлік-таў і кризісаў", - цытуюць арганізаторы старшыню Мюнхенской канферэнцыі Вольфганга Ішынгера.

belapan.by

Фота securityconference.de.

100-годдзе першай беларускай арганізацыі на Лідчыне

немцаў зброю і ўзяць уладу. Улада павінна была брацца на карысць Беларускай Народнай Рэспублікі.

Вечарам 22 кастрычніка Станіслаў Суднік прачытаў невялікую лекцыю пра падзеі тых часоў, пра тое, як нялёгка было беларускім патрыётам, калі немцы вырашылі перада-ваць уладу ў горадзе бальша-вікам, калі павет быў захоплены падразделамі польскай Сама-абароны Лідчыны.

Сяргжук Чарняк распа-вёў пра перыпеты 30-гадовай даўніны, калі восенню 1988 го-

да ў Лідзе пачала стварацца першая беларуская арганізацыя найноўшага часу, а менавіта - "Рунь".

Лявон Анацка, Вітольд Ашурак, Сяргей Пантус, Віта-ль Карабач, Сяргей Сіда-рэнка гаварылі пра сёлетнюю дзейнасць грамадскіх арганізацый на Лідчыне, дзе становіща вельмі няпроста.

Завяршыў вечарыну невялікі канцэрт патрыятычных песень у выкананні Сяргжuka Чарняка.

Помнім мы, будучы помніць і нас.

Наш кар.

Да 155-годдзя паўстання 1863 г.

(Працяг. Пачатак у папяр.
нумары.)Копія прамовы да-
кладчыка пана Legoyt-a.

Monsieur le capitaine a l'estat major Russe Sierakowski avait emis le desir que le Congres le recommandat nominativement a M.M. les chefs des Bureaux de statistique etrangers et facilitat ainsi les etudes de criminalites et fac [?] [выкраслена] militaire qui lui ont ete confies dans son pays. La section a pense que Votre assemblée sortirait des limites de sa mission et peut-être meme de convenances en accueillant un voeu formule dans ces termes. Mais jalouse d'encourager autant qu'il pourrait depender d'elle les estimables travaux deja entrepris par M. Sierakowski et dont elle a reconnu tout l'interet, elle a emis le voeu suivant, qu'elle soumet avec confiance a Votre ratification.

Le Congres verrait avec plaisir les divers gouvernements mettre a la disposition des savants etrangers occupes d'études sur la criminalite militaire comparee les documents qu'ils ont pu recueillir sur celle de leurs armes respectives.

Il verrait également avec plaisir les gouvernements qui publient habuellement la statistique criminelle de leurs armes faire preceder ce document de notes explicatives sur l'organisation et la competence des tribunaux militaires de leurs pays.

На тым жа кангрэсе ў 1861 [1860] годзе была прынята аксіёма, аснованая на матэматычных вылічэннях, што большасць войск неабучаных не можа перамагчы меншасці ў 100 000 абучанага жаўнера, хіба што ледзве магла б зраўняцца ў лакальных бітвах пры роўнай спраўнасці і энергіі.

La verite de ce principe a été fréquemment démontree, mais elle ne peut être démontree en trop de formes, car elle contient cet enseignement solennel que le devoeument patriotique même allie au courage heroique et à l'adresse personnelle dans l'usage des armes ne pourra défendre l'indépendance nationale, a moins que ces qualités ne soient combinées à l'organisation scie-

²²⁰ Праўдзівасць гэтай высновы выказвалася шматкратна, але нельга яе выказаць цалкам фармальна, паколькі ўтрымлівае яна высокую навуку, што адно патрыятычнае заангажаванне злучанае з геройскай адвагай і асабістым уменнем у карыстанні зброяй, не маглі бы абараніць нацыянальной незалежнасці, калі гэтыя якасці былі злучаны з навуковай арганізацыяй, якая дазваляе начальніку сканцэнтраваць высілкі ўсіх або часткі жаўнераў у дадзеным пункце неадкладна і з як найлепшым вынікам (франц.).

²²¹ У Парыжы ў 1860 г. Севярын Гашчынскі безвзынкова намагаўся зацягнуць Серакоўскую таварысты. Напісаў пра Серакоўскую: "Паганец поўны, але чисты, шчыры з вялікім жыццем і агнём. Думкі радыкальныя, дэмакратычныя. Рассталіся сардечна"; S. Goszczynski, *Dziennik Sprawy Bożej*, т. 2, Варшава, 1984, с. 82.

²²² У перыяд ад VII.1860 да II.1861 г. Серакоўскі напісаў і апублікаваў чатыры карэспандэнцы "Ізвлечения из писем о военно-уголовных учреждениях главнейших европейских государств", "Морской сборник", 1862, № 1-4.

²²³ Сухазанет як ваенны міністр перад Мілюціным пасылаў Серакоўскую за мяжу, каб пазнаёміць з пануючай там пеітанцыянарнай сістэмай.

²²⁴ Серакоўскі атрымаў камандзіроўку і адпачынак 2/14.VII.1862 г. на выезд з даручэннем ураду, каб агледзець турэмныя ўстановы ў Парыжы і Лондане.

²²⁵ Фігура Збаўцы з крыжам, прызначавалася за чудатворную, стаяла на беразе Віліі насупраць касцёла св. Рафаіла ад 1720 г.

²²⁶ Ва ўрачыстасцях і вяселлі ўзяло ўдзел шмат гасцей з Коўні і Вільні. м. ін. Якуб Гейштар, Канстанцін Каліноўскі, кс. Антоні Мацкевіч. Сведкам быў прыяцель з Арэнбурга Ян Станевіч.

²²⁷ 21 жніўня 1862 г. страчаны Ярашынскі, а 26 - Ржонка. Серакоўскі, прыехаўшы ў Парыж, прасіў Зофію і Юзафа Багдана Залескіх аб дапамозе ў пошуках лекара і лекаркі для жонкі, якая: "Нажаль, у дарозе моцна слабла на здароўе з-за ўражання ў Варшаве". Ягелонская бібліятэка. Аддзел рукапісаў, рак. 921 1III, т. 17, арк. 147.

Апалонія з Далеўскіх Серакоўская**Успаміны**

ntifique qui permet au chef de concentrer les efforts du tout ou d'une poignée de soldats sur un point donné dans le plus bref délai et avec l'effet le plus complet²²⁰.

Палажэнне гэтае было выказанае і горача падтрыманае роўна як на Кангрэсе, так і ў прыватных колах Серакоўскім.

"Пасля працягаша Кангрэсу Серакоўскі адвердаў у навуковых мэтах Пaryж²²¹. Турын, Вену і Берлін. Рэкамендаваны міністрам амбасадарам у тых сталіцах, меўмагчымасць вывучыць дакладна ёсё, што яму для мэты было патрэбным. Мемарыялі, высыланымі з падарожжа, неабходнасць рэформ. Падарожжа і сутыкненне з захадам і яго цывілізацыяй развілі і расшырлы яшчэ болей здольнасці і паняцці Серакоўскага. Працы²²² яго былі прызнаны такімі выдатнымі, што іх міністэр перадаваў імператару ў арыгінале, і што ў вачах заўзятых працунаў давала яго думкам права на існаванне ў Расіі. Стаяў вядомым у цэлым Пaryжбургу, а не толькі ў вышэйшых сферах ваенага міністэрства".

"Вяртаючыся з замежжа, калі затрымаўся ў Варшаве, Сухазанет²²³, былы міністр, а цяпер намеснік Караляеўства Польскага, захацеў пабачыцца з Серакоўскім, на тлумачэнне, што едучы з-за мяжы не мае мундзіра, Сухазанет загадаў адказаць, што не мундзір, а галава Серакоўскага яму патрэбная. Падобныя слова і прыём даказалі вялікае ўжо значэнне Серакоўскага ва ўрадавых колах".

Часта здаралялася, што цар запрошваў змест мемарыялаў Серакоўскага ўжо пасля паметак у Камітэце. Маю ў сябе адзін такі "Аб не прызначэнні на пасады асобаў не паводле здольнасця, а па пратэкты". Часта выклікаў да сябе

Сёння спытаю сябе, якім жа падаўся, калі яго першы раз убачыла, як чалавека пабочнага, зусім чужога.

Ад варшоўскіх падзеяў жыхары Вільні звыклі збирацца што пятніцу а шостай гадзіне за Зялёным мостам, на ўзгорку пад фігурай Збаўцы, называючай Чырвоным Крыжам²²⁴. У адну з пятніц, калі мы з сёст-

Размаўлялі, а я стаяла задумаўшыся, аж пакуль Францішак, не ведаю, ці заўважыўшы некага, стаяўшага ў пярэдній,

- Гэта ты, - сказаў, - як жа гэта добра. Калі ласка, увайдзі, забаў госія на хвіліну - я пайду да Севярины (Ромера), можа там каго з патрэбных мне людзей застану. Адразу вярнуся.

Я ўвайшла - прадставіўшы Зыгмунта Серакоўскага, Францішак пайшоў. Села, паказала госію на фатэль. Што было далей, не сумела б распавесці. Ці мы размаўлялі? Памятаю толькі, што дзвілася сама сабе, што не абразілася, калі ён асмеліўся адсунуць нецярпілівай рукой падсвечнік, стаяўшы на стале, якія частково мяне засланяў.

Углядзіцца сваімі блакітна-шэрымі прамяністымі вачымі, якія здавалася, са здзіўленнем.

Брат вярнуўся, а за ім увайшло некалькі чалавек - я выйшла. У кабінцы брата сядзелі дзве сястры, гатовыя ўва-йсці ў залу ў выпадку з'яўлення паліціі ў браме. Яны гаварылі, што сплёўшы руки над галавой я прыйшла ў свой пакой с словамі: "Адбылося". А што адчувала тады? Што думала?

стунае, г.з. на рэфармаванне турам і на заснаванне дысыплінарных рот на ўзор цывілізаваных краёў. Зыгмунт падаў гэту думку Мілюцину.

Той прыняў яе добра і ў другі раз выслаў Серакоўскага за мяжу, менавіта ў Францыю і Алжыр".

уражання перад нечым, што адбылося, чаго ўжо не адсунуць назад, ані адклікаць нельга, а што адтуль будзе ўсім, на ўсё маё жыццё.

Наступным днём, г.з. у суботу была пэўная, што Зыгмунт прыйдзе не дзеля брата, але выключна дзеля мяне, але цэлы дзень сышоў. Зыгмунт не прыйшоў.

Звычайна ў нядзелью збіралася ў нас больш людзей. Цэлы дзень сышоў - Зыгмунт не прыйдзіў. Была здзіўленая і заведзеная. Вечарам калі дзясяткай званок. Я стаяла ў дзвірах, якія вялі з кабінета брата ў залу - увайшоў Зыгмунт. Вітаўся з маці, з братамі, з калегамі з Арэнбурга, у канцы з неспакоем аглянуўся вакол па пакой, як бы каго шукаў. Убачыў мяне, наблізіўся, узяў руку с словамі:

- Прашу мяне праца-чыць, што ўчора не быў, быў з Алеsem у Карабія Фалевіча ў Верках, маглі вярнуцца толькі з чоўнам, вясяляр спазніўся - прыбылі ў горад ноччу.

Ен тлумачыў, і я тое тлумачэнне прымала зусім на-туральна, як бы мне яно належала пасля ўчарашняга ча-кания.

Размаўлялі ў кабінце, дзе быў з намі брат Аляксандр.

На наступны дзень рана Зыгмунт ад'ехаў за мяжу. Вяртаючыся, затрымаўся на адзін дзень - быў у нас. Праз некалькі дзён (можа Зыгмунт размаўляў з братам) Францішак увайшоў рана ў наш пакой, разбудзіў мяне, падніміў з пасцелі, пастаўі і, гледзячы мне прости ў очы, запытал:

- Скажы мне шчыры, ці табе Зыгмунт больш падабаеца, чым усе, якіх ведала да-гэтуль?

Праз хвілю маўчання і вагання я адказала:

- Я сама не ведаю.

Пасля сыходу двух тыдніў сястра Беркман забрала мяне ў Кайданы. Я зразумела - маці і браты не хацелі, каб бачылася з Зыгмунтам, калі той будзе паўторна прадзіждаць праз Вільні.

У Вільні снавалі апавяданні пра намеры Мілюцина ажаніць Зыгмунта з плямніцай - пра намеры Філосафа, Штэрфлера ў Вене і іншыя та-му падобныя весткі. Злучэнне Зыгмунта з нашай сям'ёй, так можна скампраментаваць, не толькі было бы канцом кар'еры, але ў будучыні пагражала яму смерцю. Я ў той час гэтага не разумела.

Сястра Беркман атрымала ў траўні тэлеграму з запытаннем ад Зыгмунта, ці можа ён прыехаць у Кайданы?

30 ліпеня/11 жніўня 1862 года адбыўся наш шлюб у Кайданах у фарным касцёлі²²⁷. Пасля правядзення тыдня з сям'ёй, якая сабралася ў Беркманаў, праз Коўні, дзе сабраная вяліка колькасць жыхароў чакала ў кватэрах Якуба Гейштара, і Вільню, пасля паразумення з Цэнтральным камітэтам у Францішка

Далеўскага, Зыгмунт накіраваўся ў Варшаву, дзе мы знаходзіліся ў таварыстве некалькіх знаёмых сямей з Літвы, у іх ліку быў ад даўна блізкі знаёмый абоіх, як Ганна з Турынскіх Славінскія і прыяцель Зыгмунта пан Бенядыкт Дыбоўскі.

Набліжалася да Варшавы з дзіўным неспакоем і ўзрушэннем. Мела там пазнаць і ўбачыць той горад, які быў першым па ахвярах за Барыкады, горад, абліты ўжо крывью тых ахвяр, сустракі і пазнаміца са жменькай людзей, якія меліся выращаць лёсі ўні і нашага жыцця. Перад тымі думкамі Варшава гістарычна, цывілізацыйная паменшала ў маіх вачах.

Пры дзённым свяtle мы праехаў (у той час яшчэ драўляны) мост. Горад і яго старажытны замак быў спавіты ў смузу. Церушыў дробны, імглісты даждж. Мы спыніліся ў Еўрапейскім гатэлі. Таварыства разбілася. Кожны шукаў іншых уражанін, стаўкоў да сваіх жаданняў і прыхільнасцяў.

Зыгмунт цэлы дзень заняты, жыве сярод сваіх і фігураў чыноўніцкіх, вяртаеца ў гатэль смутны і задумлівы. Бывае на судах Ярашынскага і Ржонкі.

Вечарам трэх нумары, якія мы займаєм 20, 21, 22 - поўныя людзей, асаблівых вечаром.

Экзекуцыя адбылася над абодвум асуджанымі²²⁸. Страшна гэта зрабіла на мяне ўражанне. Ці ж тыя слёзы, у той час пралітыя, той боль, які не паддаецца выказванню, які не адчула ад весткі пра пакутніцкую смерць тых маладых, не вядомых мене людзей, быў голасам прадчуцца ўласных пакутаў у недалёкай будучыні.

А потым Кракаў, якія ж інакшы ад Варшавы выклікаў ува міні ўражанні. Сумнай, разжаленай свежа пралітымі слязамі, здавалася мне, што ступаю па магільніку, дзе спачывае пахаванай уся вялікасць Барыкады, і што кожная ўзлятаўшая пылінка ёсьць часткай прахы тых веліканіў, чыя прайшоўшай вялікасцю ёсьць сёня нашай моцай. Знікла з маёй душы ўразлівасць на ўсякую прыемнасць, такі боль і смутак мяне агарнуў, што сыходзячы на ступенях да лёхаў, дзе спачываючы на трунах падэшткі нашых каралёў, гатовыя была

У Стоўбцах адбылося грамадскае абл меркаванне: "Стоўбцы - 425. Як нам святкаваць Дзень горада?"

Горад Стоўбцы ўпершыню адсвяткаваў свой Дзень горада толькі ў 2018 годзе. Раней, нефармальнym святам горада было 2 ліпеня - Дзень вызвалення ад нямецка-фашистоўскіх захопнікаў, але сам дзень не меў аніякіх згадак пра гісторыю горада, акрамя самога факту прыходу савецкай арміі. Дзякуючы праведзенай канферэнцыі НАН ў Стоўбцах, а потым і адпаведнаму рашэнню мясцовага Савета дэпутатаў было вырашана, што дата заснавання - 20 чэрвеня 1593 года і адзначаць Дзень горада на бліжэйшыя выходныя ад гэтай даты. На гэты год прыпала дата - 23 чэрвень.

Свята сабрала небывающую колькасць наведвальникаў і па праведзенай аптытанцы большасці жыхароў свята прыйшло да спадобы. У той жа момант такія аспекты, як фармат правядзення, канцептуальнае аформленне, а таксама наведанне жыхарамі гісторычных перадумоў свята, прывялі да неабходнасці абл меркаванца: "Як і якім чынам нам адзначаць наступнае свята горада?".

Каб абл меркаванце вынікі праведзенага свята, 19 верасня ў Стоўбцоўскай дзіцячай бібліятэцы імя Якуба Коласа, адбылося грамадскае абл меркаванне: "Стоўбцы 425. Як нам святкаваць Дзень горада?". Ініцыятарамі абл меркавання сталі Таварыства беларускай мовы г. Стоўбцы і депутат палаты прадстаўнікоў спн. Алены Анісім. Удзел у мерапрыемстве прынялі жыхары горада, начальніца аддзела па ідэалогіі і спраўах моладзі спн. Святлана Жыбуль, гісторыкі, краязнаўцы і прости жыхары горада.

Каб распавесці пра свой досвед правядзення гарадскіх фестывалаў быў запрошаны сп. Уладзімір Булаўскі, каардынатор кампаніі "Будзьма" па Віцебскай вобласці, прамоўтар і мэнаджэр розных музыкальных груп і канцэртаў, арганізатор шматлікіх імпрэзаў, падзеяў, вядоўца, чальц гарадскога камітэта па падрыхтоўцы Дня горада Віцебск.

Спадар Уладзімір вельмі цікава і грунтоўна расказаў і паказаў якім чынам адбываецца ўзаемадзеянне культурніцкіх грамадскіх арганізацый і гарадскіх уладаў горада Віцебска. Як пры дапамозе грамадства складаючыя праGRAMY святкавання гарадскіх

святаў.

У выніку дыскусіі былі абл меркаваны і выказаны наступныя парады і ёдзі:

- Так ці інакш упісваць міфалогію і образ Нёмана ў свята горада, бо менавіта гэта рака ёсьць пачатак горада. Уважаюць віціну, як сімвал горада, што змянчаецца на гарадскім гербе;

- Неабходна і надалей прасоўваць стварэнне краязнічага музея, які б мог узяць на сябе частку адказнасці за такое мерапрыемства надалей;

- Прадставіць месца для выступу сучасных стаўпецкіх гуртоў, да прыкладу Rosy;

- Распачынаць працу ў

падрыхтоўцы да свята з распрацоўкі канцепцыі. Яна можа быць датычна якой-небудзь аднойнай эпохі гісторыі г. Стоўбцы, ці ствараць занальнінасць у адпаведнасці з гісторыяй горада;

- Мясцовай філіі ТБМ ўвайсці ў склад арганізацыйнага камітэта, дзе працаваць правядзенне "Кірмашу праектаў" для жыхароў горада.

Дэпутат спн. Алены Анісім праінфармавала ўсіх аб tym, што ў ліпені 2019 года пройдзе канферэнцыя па мовазнайстве ў Стоўбцах, і аб неабходнасці скарыстаць яе для падрыхтоўкі і распрацоўкі мясцовых адметнасцяў.

Крыніца: Фэйсбук "Таварыства беларускай мовы. Стоўбцы"

Сымон Барыс Кнігі ўспамінаў як гісторычная крыніца

(Заканч. Пачатак у папяр. нумары.)

Кніга "Асавінская Слабодка" журналіста Віктара Скарахода выйшла ў серыі "Ведаць свой край Беларусь". У гэтай серыі надрукавана не меней за 14 невялікіх кніг - кожная з іх пра адно сельскае паселішча. Кніга В. Скарахода цікавая тым, што ён апісвае як праводзілася сялянская рэформа 1861 года ў яго вёсцы, як сяляне выкупілі ў паноў зямлю. Апрача таго тут можна пазнаёміцца са звесткамі "Метрычных кніг" Вітуніцкай царквы (цяпер Докшицкага раёна) за 1837 - 1859 гады. Там даюцца запісы грамадзянскага стану: вячненні і хрышчэнні гэтага прыходу. Па-беларуску

называюцца тутэйшыя людзі - іх імёны, па бацьку ў родным склоне (чый ён або яна) і прозвішчы.

Спадзяюся, што кароткія звесткі пра кнігі, выдадзеныя ў апошнія гады зацікавяць чытачоў і ў першую чаргу настаўнікаў гісторыі. Звярніце ўвагу на мову кніг і на іх змест. Усе пракамуністычныя ўспаміны напісаны па-руску. Не паважаюць яны родную мову. Падумайце, хто ж яны самі.

Навуковая і навукова-папулярная літаратура на гісторычную тэму:

Е. Г. Мазанік* "Возмездие: Документальная повесть" (Мн., 1988).

А. І. Валахановіча "Уз-

НКУС у Маскве. Ад жонкі ён адмовіўся за тое, што працаўваў ў Менску на немцаў.

У Менску жанчыны Аніта і Алена ведалі адна адну каля года, але не размаўлялі. З 1942-га па верасень 1943-га года, Мазанік (тут яе называлі Галіна) выконвала даручэнні сям'і Кубэ: сервіравала столы, прыбрала памішкані ад'ютантаў. Алена добра не ведала нямецкага мовы, карысталася парай фраз па-нямецку.

Да вайны Алена Мазанік 10 гадоў была супрацоўніцай НКУС, працаўваў ў становых НКУС і на ўрадавых дачах. Там навучылася сервіраваць абеды і банкеты, выгульваць сабак, няньчыць дзяцей. У 1943-1944 гадах адрознівалася ад маладых студэнтак, якіх бралі немцы на работу ў якасці прыслугі. Буйная, працаздольная. У асабняку Кубэ яе звалі Галіна Вялікая. Вялікія ногі, руки.

Алена напісала ў аўтабіографіі, што Кубэ ўзяў яе на работу, ведаючы, што яна была супрацоўніцай НКУС. Ён вырашыў, што назад для яе дарогі не будзе, бо здраднікамі ў СССР лічыліся ўсе, хто працаўваў на немцаў.

У Аніты ўсё было падвішаму. Маладая актрыса з Гамбурга прыехала ў правінцыйны нямецкі гарадок сыграць у гісторычнай драме "Taizela". Яе аўтарам быў вядомы нямецкі палітык Рыхард Пауль Вільгельм Кубэ (1887-1943). І гэта была апошняя ролі Аніты ў тэатры. Аўтар драмы Вільгельм (меў 46 гадоў) закахаўся ў маладую актрысу Аніту Лідэн (мела 22 гады). Дзеля яе ён кінуў сваю жонку Маргарэт Шмідт і двух сыноў. А ў 1938 годзе ажаніўся з ёй. Потым было ў Аніты шчаслівае замужжа і нараджэнне чацвярых дзяцей. Праўда, чацвёрты сын ніколі не бачыў свайго бацькі. Кубэ забілі, калі Аніта была цяжарна.

Вільгельм Кубэ нарадзіўся ў сям'і вайскову ў горадзе Глогаў. Скончыў Берлінскі ўніверсітэт па спецыяльнасці гісторыя. Працаўваў на лёты і падзенні Вільгельма Кубэ: яго бачанне будучыні Беларусі" (Мінск, 2014).

М. И. Пастухов "Под знаком Конституции" (Мн., 2017).

Э.Г. Иоффе "Его называли "белорусский Берия" (Лаврентий Цанава") (Мн., 2016).

Сяргей Шупа "Падарожжа ў БНР" (2018).

Станіслаў Рудовіч, Валерый Герасімаў "Іх звалі Беларусь святая" Да 100-годдзя Усебеларускага з'езда 1917 года" (Мн., 2017).

"Беларуская Народная Рэспубліка - крок да незалежнасці: да 100-годдзя абавязчэння: гісторычны нарысі" / А.А. Каваленя і інш. (Мн., 2018).

стайнікам і рэдактарам газет. У паводзінах быў ветлівы і культурны. Захапляўся тэатрам і гісторыяй. Вывучаў і гісторыю Беларусі. Лічыў, што яўрэй трэба выкарыстоўваць як рабочую силу, а не знішчаць. Як сцвярджала Аніта, аб гэтым ён напісаў Гітлеру і Гімлеру. Паважліва ставіўся да беларускай інтэлігенцыі і беларускіх нацыянальных організацый. Не ладзіў з кіраўніцтвам СС. Забойства Кубэ адбылося выбухам міны ноччу на 22 верасня 1943 года. Калі Кубэ забілі, Гімлер сказаў: "Добра, што яго забілі партызыны, інакш ён скончыў бы ў канцлагеры". Даследчыкі гэтага забойства лічаць, што гэта забойства не магло бы адбыцца на кватэры, калі бы у гэтым не былі зацікаўлены эсэсаўцы. Трохпавярховы асабняк на вуліцы Тэатральная, д. 27, аховаўся з надворку, а спальнія Вільгельма - афіцэрам паліцыі. (Гэты быў Дом пісменніка на вуліцы Энгельса стаяў праз вуліцу ад сучаснага кінатэатра "Піянер" і Тэатра юнага гледача.) Дарэчы, партызыны некалькі разу спрабавалі яго забіць, але ўвесь час Вільгельму шанцевала.

Алена Рыгораўна Мазанік, Марыя Барысаўна Осіпава (1908-1999) і Надзея Віктораўна Трайн (1921-2011) за тэрарыстычны акт атрымалі званне Героя Савецкага Саюза, а іх памочнікі сястра Мазанік Валянціна Шуцкая і камандзір атрада "Дзіма" маёр Фёдараву былі ўзнагароджаны ордэнам Леніна. Удзельнічала ў той падзеі ў Менску яшчэ адна жанчына лекар Таццяна Мікітаўна Каліта (1918-1996), якаянейкі час працаўвала прыбіральшчыцай у сям'і Кубэ. Менавіта яна звязала Осіпаву з Мазанік. Яе таксама хацелі адправіць тым самалётам у Москву, але яна спазнілася, а самалёт ужо адляцеў.

Лёс распарадзіўся так, што Алену Мазанік і гаўляйтара Кубэ хавалі з аднаго будынка - Дома афіцэраў, толькі з разніцай ў 53 гады. Мазанік і Осіпава пахаваны на Усходніх могілках у Менску.

Салігорск беларусізуеща

У Салігорску на новых прыпынках грамадскага транспарту з'явіліся стэнды на гісторычную тэматыку з Вітаутам, Львом Сапегам і Радзівіламі.

Свята капусты "Хрумсцім, хрумсцім капустай" адбылося ў Дзітвянскім Доме культуры

Восень - час ураджаю і падвядзення вынікаў працы земляроў... А ў аграгарадку Дзітва Лідскага раёна стала добрый традыцыйный праводзіць свята капусты "Хрумсцім, хрумсцім капустай"!

Здзейснілася брэндае мера-праемства 14 кастрычніка на адкрытай плошчы Дзітвянскага Дому культуры, дзе творчы калектыв установы прадставіў гасцям свята замалыную праграму. Да спадобы ўсім прысутным прыйшла дэгустацыйнародных страў з капусты. Мясцовыя гаспадыні прадставілі гэтую цудоўную гародніну ва ўсіх варыянтах прыгатавання: тушаную і параную,вараную і смажаную, квашаную і запечаную. Атрымаліся сапраўдныя шэдэўры кулінарнага мастакства! Паспрабаваць прысмакі змаглі ўсе ахвочыя.

Заснавальнік:
ТБМ імя Францішка Скарыны.
Пасведчанне аб реєстрацыі № 908 ад
18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам
інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Адрас рэдакцыі:
231293, Лідскі р-н, в. Даўліна.
Адрас для паштовых адпраўленняў:
231282, г. Ліда-2, п/с 7.
E-mail: naszaslova@tut.by

А пакуль вяскоўцы частаваліся сітавамі з капусты, праграма свята працягвала радаваць конкурсамі, жартамі, танцамі і музычнымі нумарамі. Народны хор "Скарбніца" адкрылага акцыянернага таварыства "Завод "Оптык" горада Ліды прадставіў музычную праграму і падараў гасцям мерапрыемства святочны настрой.

Падчас свята працавалі гандлёвыя рады, дзе можна было набыць садавіну, агародніну і нават мёд. Для маленъкіх гасцей працавалі дзіцячыя інтэрактыўныя пляшоўкі. Дзень падараў і сонекам, і восенскім цяплом, і цудоўным святочным настроем!

Наши кар.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная камегія:

Алена Анісім, Юрасіс Бабіч, Юлія Бажок,
Марыя Баравік, Аляксей Карпенка, Эла Оліна, Ігар
Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч, Станіслав Суднік,
Павел Сіцко, Людвіка Таўгень, Алег Трусаў,
Дзяніс Тушынскі, Аляксей Шалахоўскі.
<http://naszaslova.by/> <http://pawet.net/>
<http://kamunikat.org/> <http://tbt-mova.by/>
<http://nashaslova.mns.by/>

"Свет вачыма мастака"

16 кастрычніка ў Лідскай раённай бібліятэцы імя Янкі Купалы адбылася творчая сустэрна "Свет вачыма мастака" з вядомым беларускім мастаком, аўтарам партрэтнай галерэі выдатных людзей нашай сучаснасці Мельнікам Уладзімірам Сяргеевічам.

Работы мастака знаходзяцца ў найбуйнейшых музеях Рэспублікі Беларусь, у прыватных калекцыях Расіі, Амерыкі, Аўстраліі, Польшчы, Літвы, Германіі, Швецыі і іншых краін.

Сярод цудоўных партрэтаў аўтара - партрэты Ніла Гілевіча, Вольгі Іпатай, Анатоля Ярмоленкі, Уладзіміра Мулявіна, Ігара

евіч Півавараў нарадзіўся і вырас у Новамаскоўску. З'яўляецца членам і сускладнікам грамадскай арганізацыі "Літаратурнае аб'яднанне паэтаў Новамаскоўшчыны "Вольная ліра".

Святлана Уладзіміраўна Мельнікава ў цяперашні час з'яўляецца членам літаратурнага аб'яднання "Суквецце" г. Ліды. Вершы апублікаваны ў міжнародным калектыўным зборніку "Зоряна криніца" (Зорны калодзеж), г. Пакроўск (Украіна).

Ва ўтульнай зале сабраліш шматлікія чытачы, наўчэнцы школ і ліцэя г. Ліды, бібліятэкары. На мера-праемстве былі прадэманстраваны мастакі творы Мельнікава Уладзіміра Сяргеевіча, прагучалі вершы запрошаных гасцей у аўтарскім выкананні. Гледачы змаглі ацаніць усю прыгажосць мастакі і пазычных твораў і талент аўтара, а таксама зацікаўшися нарадзіўшыміся.

Запрошанымі гасцямі былі расійскі паэт Півавараў Руслан Анатольевіч і лідская паэтка Мельнікава Святлана Уладзіміраўна.

Руслан Анатоль-

Аўтары цалкам адказныя за падбор
і дакладнасць прыведзенай інфармацыі.
Рэдакцыя рукапісы не вяртае.

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Выдавец: Установа інфармацыі "Выдавецкі дом ТБМ".
Газета падпісана да друку 22.10.2018 г. у 17.00. Замова № 2717.

Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 1500 асобнікаў.
Падпісны індэкс: 63865.
Кошт падпіскі: 1 мес.- 2,03 руб., 3 мес.- 6,09 руб.
Кошт у розницу: па дамоўленасці.

Дар'я Марцінкевіч.